

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum anima sit subiectum habitus secundum suam essentiam, vel
secundum suam potentiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

in pure vegetabilibus
apparet plantae affue-
tas irrigatione, aresece
re illa deficienter: simi-
les autem non cōsue-
tas perseverare, tan-
q̄ habitus secunda-
rio dictus ibi partici-
petur. oppositum. n.
accidere deberet si
consuetudo non ob-
staret, quamvis hoc
alterate naturæ ex
continua irrigatione
tribui possit.

fuerunt, differunt a qualitatibus
tertiæ speciei in hoc, q̄ qualitates
tertiæ speciei sunt ut in fieri, & ut
in motu; unde dicuntur passiões,
uel passibiles qualitates. q̄ autē
iā pervenerint ad perfectū quasi
ad speciem, tunc iā sunt in prima
specie qualitatis. Sed hoc impro-
bat *Simplicius in cōmento Præ-
dicamentorum, quia secundum
hoc calefactio est in tertia specie
qualitatis: calor autem in prima:
Arist. autem ponit calorem in ter-
tia. vnde Porphyrius dicit, sicut

Simplicius ibidem refert, quod passio uel passibilis
qualitas, & dispositio & habitus differunt in corpo-
ribus secundum intensiōem & remissionem. Qu-
n. aliquid recipit caliditatem secundum calefieri tā-
tum, non autem ut calefacere possit, tunc est passio
si cito transiens, uel passibilis qualitas si sit ma-
nens: quando autem iam ad hoc perducitur, quod
potest etiam alterum calefacere, tunc est dispositio.
si autem ulterius intantum confirmetur quod sit
difficile mobilis, tūc erit habitus, ut sic dispositio sit
quædā intensio, seu perfectio passionis, uel passibilis
qualitatis, habitus autem dispositionis. Sed hoc im-
probat *Simplicius; quia talis intensio & remissio nō
important diuersitatem ex parte ipsius formæ, sed
ex diuersa participatione ipsius subiecti, & ita non
diuersificarentur per hoc species qualitatis. Et ideo
aliter dicendum est, quod sicut *supra dictum est, cō-
mensuratio ipsarum qualitatum passibilium secūdu
conuenientiam ad naturam, habet rationem dispo-
nis: & ideo facta alteratione circa ipsas qualitates pas-
sibiles, quæ sunt calidum, frigidum, humidū, & sic-
cum, fit ex consequenti alteratio secundum æritu-
dinem & sanitatem: primo autem & per se non est
alteratio secūdu huiusmodi habitus, & dispositiões.

ARTICVLVS II.

Utrum anima sit subiectum habitus secundum suam essentiam,
uel suam potentiam.

AD SECUNDVM sic proceditur. Vt, q̄ habitus sint
in anima magis s̄m essentiam, q̄ s̄m poten-
tiam. Disponēs. n. & habitus dicuntur in ordine ad
naturā, ut * dictum est: sed natura magis attenditur
secundum essentiam animæ, quā secundum potē-
tias, quia anima secundum suā essentiam est natura
corporalis, & forma eius. ergo habit⁹ sūt in aīa se-
cundum eius essentiam, & non secundum potentia.
¶ 2 Præ. Accidentis non est accidens, habitus autē
est quoddam accidens, sed potentia animæ sunt de
genere accidentium, ut in primo * dictum est. ergo
habitus non est in anima ratione sue potentia.

¶ 3 Præ. Subiectū est prius eo, qd̄ est in subiecto, sed
habitus cum pertineat ad primā spēm qualitatis, est
prior quā potentia, quæ pertinet ad secundā spēm. er-
go habitus nō est in potētia animæ sicut in subiecto.

SED CONTRA est, quod philosophus in 1. * Eth. po-
nit diuersos habitus in diuersis partibus animæ.
RESPON. Dicendū, q̄ sicut *supra dictū est, Ha-
bitus importat dispositionem quandā in ordine ad
naturam, uel ad operationē. Si ergo accipiatur habi-
tus secundum, quod hēt ordinem ad naturā, sic non
potest eē in aīa, si tñ de natura humana loquamur:
quia ipsa anima est forma cōpletua humanæ natu-
ræ. vnde secundum hoc magis potest esse aliquis ha-

bitus, uel dispositio in corpore per ordinem ad ani-
mam, q̄ in anima per ordinem ad corpus. Sed si lo-
quamur de aliqua superiori natura, cuius homo potest
esse particeps, secundum illud 2. Pet. 1. Vt simus con-
sortes naturæ diuinæ, sic nihil prohibet in anima se-
cundum suam essentiam esse aliquē habitum. s. gra-
tiam, ut * infra dicitur. Si uero accipiatur habitus in
ordine ad operationem, sic maxime habitus inue-
niuntur in anima, in quantum anima non determi-
natur ad unam operationem, sed se habet ad mul-
tas, quod requiritur ad habitum, ut * supra dictum
est. Et quia anima est principium operationum per
sua potentia, ideo secundum hoc habitus sunt in
anima secundum suas potentias.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod essentia ani-
mæ pertinet ad naturam humanam non sicut subie-
ctum disponendum ad aliquid aliud, sed sicut for-
ma & natura, ad quam aliquis disponitur.

AD SECUNDVM Dicendū, quod accidens per se
non potest esse subiectum accidentis: sed quia etiā
in ipsis accidentibus est ordo quidam, subiectum se-
cundum quod est sub vno accidente, intelligitur et
se subiectum alterius: & sic dicitur unum accidens
esse subiectum alterius, ut superficies coloris: & hoc
modo potest potentia esse subiectum habitus.

AD TERTIVM Dicendum, q̄ habitus præmitti-
tur potentia, secundum quod importat dispositio-
nem ad naturam, potentia autē semper importat ordi-
nem ad operationem, quæ est posterior, cum na-
tura sit operationis principium, sed habit⁹ cuius po-
tentia est subiectum, non importat ordinem ad natu-
ram, sed ad operationem, unde est posterior poten-
tia. Vel potest dici, q̄ habitus præponitur potentia:
sicut completum incompleto, & actus potentia. a-
ctus. n. naturaliter est prior, quibus potētia sit prior or-
dine gñrationis & tēporis, ut dī in 7. & 9. * Metaph.

ARTICVLVS III.

Utrum in potentis sensitue partis pos-
sit esse aliquis habitus.

AD TERTIVM sic proceditur.
Videtur, q̄ in potentis sensi-
tiue partis non possit esse aliquis
habitus. Sicut enim potentia nu-
tritiua pars est irrationalis, ita & se-
nsitiua, sed in potentis nutritiue
partis non ponitur aliquis habi-
tus. ergo nec in potentis sensitue
partis aliquis habitus debet poni.
¶ 2 Præ. Sensitiue partes sūt cōes
nobis, & brutis: sed in brutis non
sunt aliq̄ habitus, quā nō est in eis
volūtas, q̄ in diffinitione habitus
ponitur, ut * supra dictū est. ergo
in potentis sensituius non sunt ali-
qui habitus.

¶ 3 Præ. Habitus aīæ sūt scīæ, &
uirtutes, & sicut scīa refert ad uī
apphēsiuā, ita uirtus ad uim appē-
titiuā, sed in potētis sensituius non
sūt aliqua scīa, cū scīa sit uniuēr-
saliū, q̄ uires sensituiæ apprehēde-
re nō pnt. ergo et nec habitus uir-
tutū in partib. sensituius esse pnt.

SED CONTRA est, quod philoso-
phus dicit in 3. * Eth. q̄ aliqua uir-
tutes, scilicet temperantia, & for-
ma secunda s. Thoma.

q. 110. ar. 4.

q. 49. ar. 4.

D. 52.

Li. 9. Meta. 2
re. 13 usque
ad 19. & li. 7
tex. 19. to. 3.

Super quatuor quinquaginta
sime. arisculum
tertium.

IN articulo 3 in cal-
ce responsionis
ad tertium aduertit
q̄ licet habitus dispo-
nens naturam conce-
datur absolute i cor-
pore, tanquam in p-
prio & principali lu-
biecto. ut in 1. art. di-
ctum est. habitus ta-
men disponens pri-
mo ad operationem
principaliter in uiri-
bus animæ imperan-
tibus, seu mouenti-
bus & secundo in
corpore ponitur, ut
ibidem dictū & pro-
batum est, quia habi-
tus operationibus p-
portionantur. eiusdē
n. est habitus, cuius
est operatio. & ex si-
milibus actibus simi-
les habitus generan-
tur. operatio autem
corporea, ad q̄ corp⁹
affuetudine prom-
ptum redditur, non
est naturalis, sed uo-
luntaria & principa-
liter animæ. secunda-
rio autem corporis.
& ideo habitus prin-
cipaliter etiam est in

3. di. 23. q. 1.
ar. 1. c. & di.
33. q. 2. ar. 4.
& uer. q. 1.
ar. 1. cor.

q. præ. ar. 3.
in argu. Sed
contra.

C. 10. in pri.
to. 5.

N 4 ani-